

YAKUP KEPENEK

Cumhuriyet
Çağdaşlaşmasından
Günümüze



TÜRKİYE'NİN DEĞİŞİMİ



Remzi Kitabevi

2. BASIM

TÜRKİYE'NİN DEĞİŞİMİ



PROF. DR. YAKUP KEPENEK Ardeşen, Yeni-yol (Oce) köyü 1938 doğumlu. Beşikdüzü Köy Enstitüsü-Çifteler (Eskişehir) Yunus Emre Öğretmen Okulu, Rize Lisesi ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra Milli Eğitim Bakanlığı'nın açtığı yurt dışı doktora sınavını kazandı ve 1965-70 yıllarında NewYork Üniversitesi'nde ekonomi doktorasını tamamladı.

1971'de ODTÜ'de öğretim üyesi oldu. ODTÜ'de Ekonomi Bölümü başkanlığı, Üniversite Konseyi üyeliği ve Öğretim Üyeleri Derneği başkanlığı yaptı; 1976'da doçent, 1981'de (YÖK öncesi) profesör oldu.

4 Şubat 1978 Cumartesi günü Sayıştay denetçilerinin Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği-TOBB'da düzenlediği bir konferans çıkışında silahlı saldırıya uğradı; yara almadan kurtuldu. Üniversite-deki işine 1983'te 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'yla son verildi. Aydınlar Dilekçesi'nin yazı kurulunda yer aldı; SHP'de siyasetle uğraştı; danışmanlıklar yaptı; 1990'da Danıştay kararıyla ODTÜ'deki görevine döndü.

1997'de lisans sonrası eğitim ve araştırma birimi olan ODTÜ Bilim ve Teknoloji Politikaları Merkezi-TEKPOL'u kurdu ve 2001'e kadar başkanlığını üstlendi.

2002-2007 döneminde CHP'den Ankara Milletvekiliği; 2008-2010 yıllarında ODTÜ Kuzey Kıbrıs İktisat Bölümünde öğretim üyeliği yaptı.

2011-2020 döneminde Başkent Üniversitesi İktisat Bölümünde yarım zamanlı ders verdi. *BirGün* gazetesinde haftalık siyasal iktisat yazıları yazıyor.

Değişik dergi ve gazetelerde çok sayıda makalesi yayımlanmış olan Kepenek'in başlıca kitapları:

Türkiye İmalat Sanayisinin Üretim Yapısı-1963-1973 Girdi-Çıktı Çözömlenmeleriyle Bir Uygulama (Ankara: ODTÜ, 1977); *Türkiye Ekonomisi* (İstanbul: Remzi, 33. Basım, 2023); *The Turkish Economy* (Ankara: ODTÜ Yayıncılık, 2011); *12 Eylül'ün Ekonomi Politikası ve Sosyal Demokrasi* (Ankara: Verso, 1987); *Yüz Soruda Türkiye'de Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT)* (İstanbul: Gerçek, 1993); *Değişimin Doğrultusu* (İstanbul: Remzi, 1995); *Yanlış Yıllar 1995-1997* (İstanbul: Çağdaş, 1998); *Cumhuriyet Yazıları* (İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2011).

Prof. Dr. **YAKUP KEPENEK**

Cumhuriyet Çağdaşlaşmasından
Günümüze

TÜRKİYE'NİN DEĞİŞİMİ



Remzi Kitabevi

TÜRKİYE'NİN DEĞİŞİMİ / Yakup Kepenek

© Remzi Kitabevi 2024

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Asaf Taneri
Kapak tasarımı: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-2173-9

BİRİNCİ BASIM: YKKED, Nisan 2019
İKİNCİ BASIM: Remzi Kitabevi, Mart 2024

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez, E3-14, 34337, Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

*Yatılı ve burslu okumamı
sağlayan halkımıza!*

Önsöz

Ülkemizde 24 Haziran 2018 seçimleriyle yeni bir siyasal rejim, başkanlık rejimi yürürlüğe girdi. Mayıs 2023'te yapılan cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimleri başkanlık rejiminin yönetimde kalması sonucunu verdi.

Çalışma, bugünlere nasıl geldiğinin öyküsüdür.

Cumhuriyet çağdaşlaşması atılımıyla başlayan ve sağcılışmaya uzanan bir uzun yolculuğun başlıca durakları ve dönemeçleriyle geldiği nokta ele alınıyor.

Kuraldır: Bugünü doğru anlamak ve buradan geleceğe sağlıklı uzanmak için geçmişin doğru bilinmesi gerekir.

Bu amaçla, çözümlenemeler, son yüzyılda yaşanan siyasal ve ekonomik olgular, olaylar, değişim ve dönüşümler bütüncül bir yaklaşımla, belgeleriyle, nesnel olarak ve neden-sonuç ilişkileri içinde inceleniyor.

* * *

Çalışmanın dayandığı ana anlayış, Türkiye'nin de içinde yer aldığı büyük insanlık ailesinin bir gelişme doğrultusu olduğudur. Tarihsel olarak bu doğrultunun, arada çok büyük kesinti ve kırılmalar yaşansa da insanın özgürleşmesi yönünde olduğu bir bilimsel gerçektir.

İlk insan hakları bildirilerinden başlayarak günümüzün uluslararası sözleşmelerine uzanan ve çoğu ülke anayasasında yer alan temel hak ve özgürlükler; siyasal haklar; ekonomik ve sosyal haklar ile bunların güvencesi olan yasal ve kurumsal yapılar; geçmişte verilen çok büyük uğraş ve savaşımın sonucu elde edilen evrensel değerlerde kazanımlardır. Bunlar aynı zamanda, gelişme doğrultusunun, toplumların üretim güçlerinin gelişmesine bağlı olarak, insanın aklıyla ve bedeniyile özgürleşmesi yönünde olduğunun kanıtlarıdır.

Yine günümüzde bilincine varılan çok önemli bir gerçek daha var: bir ülkenin ekonomik ve toplumsal gelişmesi, bilimsel bilginin yol göstericiliğinde gerçekleştirildiği ölçüde başarılı ve kalıcı oluyor.

Bu ülkenin son yüz yılının siyasal ve ekonomik gelişmeleri, bu nesnel ölçüye, insanlığın kazanımı olan evrensel değerleri genişletip genişletmediklerine göre ele alınıyor ve çözümleniyor.

* * *

Kurtuluş Savaşı sırasında egemenliğin kaynağının gökten yere indirilmesi; ulusal bağımsızlığın kazanılması ve bunların Cumhuriyet'in kuruluşu ile tamamlanması, kaçınılmaz sonucunu veriyor: Osmanlı'nın pa-

çal Batılılaşması yerini Cumhuriyet'in bütüncül çağdaşlaşmasına bırakıyor. Cumhuriyet çağdaşlaşmasının temel taşları I. Bölüm'de ele alınıyor. Kendine özgü ve özgün nitelikleriyle ve nesnel olarak ele alındığında görülüyor ki Cumhuriyet'in ilk çeyrek yüzyılı bu toplumun insanlığın evrensel gelişme doğrultusuna en çok yakınlaştığı yıllardır.

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden hemen sonra başlayan çok güçlü bir ABD etkisi ve onunla bütünleşen ülke içinde sağcılığın yükselişi, yalnız siyaseti ve ekonomiyi biçimlendirmekle kalmıyor, özellikle eğitimi ve kültürü aydınlanmacı ve insancıl özünden de uzaklaştırmaya başlıyor. Böylece Cumhuriyet çağdaşlaşmasının temellerinin törpülenmesi yoluna giriliyor. Demokrat Parti iktidarı artıları ve eksileriyle değerlendiriliyor. 1945-60 döneminde yaşanan ABD etkisi son yıllarda yayımlanan yeni araştırmaların ve CIA belgelerinin ışığında açıklık kazanıyor. Dönemin çok yaygın olarak bilinen tersine, ABD'nin işlediği bir siyasal cinayet özelliği taşıyan Menderes, Polatkan ve Zorlu'nun idamlarıyla nasıl sonlandırıldığı, Aşınma Başlıyor başlığıyla II. Bölüm'de belgeniyor.

III. Bölüm'de, Özgürlüğün En Güzel On Yılı dediğim 1961-71 arası yıllar ele alınıyor. Cumhuriyet çağdaşlaşmasının, özgürleşme süreciyle tamamlanarak doğal sonuçlarına taşınması çabalarıyla buna karşı çıkışların yarattığı sancılar birlikte inceleniyor.

12 Mart 1971 askeri hareketi ile başlayan, 12 Eylül 1980'de çok daha yıkıcı ve faşizan söylem ve eylemleri toplumu saran karanlık yıllar, IV. Bölüm'de Faşizmin Yollarında başlığı altında üç özelliğiyle özetleniyor: sol düşünce düşmanlığı, nitelikli siyasal cinayetler ve Atatürkçü görünerrek siyasal İslam'a destek verilmesi.

1990'larda Sovyetler Birliği'nin dağılmasına ve Soğuk Savaş'ın sona ermesine karşın, ülkenin, siyasal çalkantı ve ekonomik bunalımlardan daha demokratikleşerek kurtulamadığı nedenleriyle irdeleniyor. Hak ve özgürlükler yönünden tümüyle alacakaranlık olan bu uzun süre, aşırı sağın hızla yükselişine altyapı oluşturan ekonomik ve siyasal özellikleriyle öne çıkıyor.

Siyasal İslamcı hareketin içinden çıkmasına karşın, ülke içinde ve dışında liberal olduğu görüntüsü sergileyerek 2002'de iktidara gelen AKP ya da AK Parti'nin, ilerleyen yıllarda, kendisini ve ülkeyi nasıl ve ne yönde dönüştürdüğü AKP Türkiye'si mi? başlığıyla V. Bölüm'ün konusudur.

AKP'yi iktidara getiren iç ve dış etkenler; savunduğu özgürlükçü görüşlere değinildikten sonra, dönemin ekonomisi, özelleştirme ağırlıklı sermaye birikimi süreci olarak ele alınıyor. AKP'li yılların siyaseti, parti içinde tek kişi yönetimine evrilme ve bunun ülkenin tüm siyasetine etkisi düzleminde irdeleniyor. AKP'nin, iktidarını sağlamlaştırmak için verdiği uğraşlar, açılan dayanaksız davalar; yapılan köklü Anayasa değişiklikleri; yetersiz kalan muhalefet; barış süreci, FETÖ kalkışması ve MHP ile iş birliğine uzanan gelişmeler irdeleniyor. AKP'nin tüm kamu kurumlarını, yargı ve üniversite dahil, nasıl iktidarına bağımlı kıldığı; piyasa ekonomi-

sinin ana kurallarından uzaklaşarak yandaş sermaye, oluşturulması ve giderek parti-devlet-sermaye –PDS– bütünleşmesinin oluşumu vurgulanıyor. Bu bütünleşmenin, özellikle basın-yayının yandaş kılınması; yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını yitirmesi; eğitimin dinselleşmesi ve ticarileşmesi; sağlığın ticarileşmesi; sosyal devletin yerini cemaat ağırlıklı yardımlara bırakması; kültür ve sanatı etki altına almasına değiniliyor.

Tüm bu gelişmelerin bir sonucu olarak, Cumhuriyet'in kuruluşu ile birlikte yerleştirilmeye çalışılan parlamenter rejim, yerini 2018'de tümüyle başkanlık rejimine bırakıyor. Katılımcılıktan tamamıyla uzak, yalnızca sandık sonuçlarına odaklı bir demokrasi var. Özgürlük ve barış kavramları, giderek doğruluk, dürüstlük ve ahlak, anlam değiştiriyor; artık, bu rejime özgü tanımlanıyor. Bu sonuçla, AKP eliyle, ılımlı İslam ile Batı tipi demokrasiyi birleştirerek Ortadoğu ülkelerine örnek bir Türkiye oluşturulması beklentileri boşa çıkıyor. Kısıtlanmışlık duygusu yaygınlaşıyor. Gelenen noktada, ideolojisi ve siyasetiyle eskiye bakan; FETÖ'nün yerini diğer cemaat yapılarının almasına yol açan ve 21. yüzyılın sermaye birikiminin ana dayanağı olan ülke içinde üretilen ve çağdaş eğitime dayalı bilim ve teknoloji anlayışından Türkiye'yi giderek daha fazla uzak düşüren AKP'nin, asıl bu nedenle ülkeyi insanlığın ana gelişme doğrultusundan uzaklaştırmakta olduğu vurgulanıyor.

Çalışma, çok kısa tutulan VI. Bölüm'de, Nasıl Bir Yarının Türkiye'si? bağlamında uzun dönemde de olsa, ülkenin yaşanmakta olan aşırı sağcı sapmanın seçmen oyu ile düzeltilerek yeniden çağdaşlaşma yoluna girerek hukukun üstünlüğü, özgürlük, demokrasi, barış, emeğin değeri ve bilimin yol göstericiliğinde gelişeceğinin vurgulanmasıyla tamamlanıyor.

Sonuç olarak, çalışma, ülkenin, çağdaşlaşmadan sağcılaşmaya doğru değişimini, birçoğu ilk kez ortaya çıkan olguları, olayları ve sayısal verileri, kısaca, gerçekleri, tutarlı bir bütünlük içinde sergileyerek yansıtmaya çalışmıştır.

* * *

Çalışmada kullanılan kaynaklar olabildiğince geniş tutuluyor. Yine de kaynaklar konusunda şu üç açıklamanın yapılması gerekiyor:

Önce, kaynakların seçiminde, elbette, ele alınan konuya yaptıkları katkı ve konuyu açıklayıcı özellikleri belirleyicidir; temel ölçü budur. Kaynak seçiminde kesinlikle nesnel davranılıyor; karşıt görüşlere birlikte yer veriliyor.

Sonra, kimi kaynakların tamamından yararlanılıyor. Bu konuda geleneksel olarak ilgili kaynaktan ya da kitaptan çok sayıda seçme yapıldı anlamına gelen Latince *passim* sözcüğü kullanılır; bu çalışmada *passim* yerine Türkçe karşılığı olarak –anlamı tam olarak karşılamamakla birlikte– bir seçenek önerisi olarak – tümü sözcüğü kullanılıyor.

Daha sonra, kullanılan alıntılar, olduğu gibi alınıyor; yerleşik kural gereği, bunların yazımlarının düzeltilmesi yoluna gidilmiyor. Ayrıca, anlatı-

mı kolaylaştırmak, yorumları güçlendirmek ve kimi önemli konuları belelemek amacıyla çok sayıda BÜYÜTEÇ kullanılıyor.

* * *

Çalışmanın hazırlanmasında çok kişinin emeği var.

Öncelikle, TBMM Kütüphanesi'nin zarar görebilirler kaygısıyla adlarını yazmadığım çok sayıda olağanüstü yardımsever çalışanına sağladıkları kolaylıklar; değerli arkadaşım 22. Dönem Adana Milletvekili Av. Ziya Yergök ilk taslağı okuyup öneriler yaptığı; ODTÜ kütüphanesi çalışanlarından Gönül Aslan bazı önemli kaynakları sağladığı; Başkent Üniversitesi öğretim üyesi Banu Eligür, Dördüncü Bölüm üzerindeki kimi önerileri; çevirmen Tülin Dagül tümüne ilişkin görüşleri; ODTÜ'de ünlü salı günü öğle yemeklerimizin katılımcıları. –ODTÜ'de akademik ünvan kullanma geleneğimiz olmadığından ünvanlarını yazmıyorum– İlk taslağı okuyan ve öneriler yapan Oktar Türel; sonra da Fikret Görün, Fikret Şenses; Aylin ve Yavuz Ege; Nur ve Engin Keyder; Eyüp Özveren'e pek güncel konulardaki ufuk açıcı yorumları; *Cumhuriyet* gazetesi düzeltmeni Rüya Özkalkan, yaptığı katkılarla apayrı bir övgüyü hak ediyor; ona, yalnız ilk taslağı okumakla kalmayıp tümünün son düzeltmeleri için de çok büyük bir özveri ve titizlikle verdiği emekleri; Derneđimizin Genel Başkanı Prof. Dr. Kemal Kocabaş ve çalışmanın tasarımcısı Rifat Güler olmak üzere, yayında emeği geçen dernek çalışanlarına katkıları; ilk basımdan sonra Trabzon-Beşikdüzü Köy Enstitüleri etkinliği sırasında 2022 Haziran'ında tanıştığım Ali Uzundurukan'a büyük bir özveri ile yaptığı imla düzeltmeleri nedeniyle; son olarak da ailemin tüm üyeleri eşim Nuran, oğullarım ve eşleri, sırasıyla Mustafa Önder-Sepide ve oğulları Cihan; Emek Barış-Duygu ile çocukları Ela ve Ekin'e doğrudan ve dolaylı katkıları nedeniyle çok teşekkür ederim; eksiklerin sorumlusu kuşkusuz benim.

İyi okumalar.

Yakup KEPENEK
Ankara, Aralık 2023

İçindekiler

Önsöz, 7

Kısaltmalar, 17

BİR: GİRİŞ

Cumhuriyet Çağdaşlaşmasının Dayanakları

I. Giriş, 21

II. Osmanlı'dan Kalan, 21

A. Kendine Özgü Bir Üretim Yapısı21

B. Yenileşme Gereği22

III. Düşünsel (İdeolojik) Temeller, 23

IV: Kuruluş İlkelerinin "Halkla Birlikte" Oluşturulması, 25

A. Egemenliğin Kaynağına Giden Yol25

B. Ekonomiye Ulusalçı Yaklaşım27

V. Uygulama Tepeleri, 29

A. Hukuk ve Kurumlaşma29

1. Hukuka Verilen Büyük Önem!29

2. Egemenliğin Gücü30

3. Kurumlaşma, Kurumlaşma!32

B. Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat34

1. Bütüncül Yaklaşım34

2. Düşünce Ortamı36

3. Kürtler Neredeydi?-Bir Özet37

4. Büyük Sentez40

C. Ekonomik Bağımsızlık51

1. Devlet Eliyle Sanayileşme51

2. Eşit Uzaklık55

D. Bağımsız, Tarafsız, Barışçı Dış Politika56

VI. Sonuç: Batılılaşma Değil Çağdaşlaşma!, 57

İki

Aşınma Başlıyor

I. Giriş, 63

II. ABD'nin "Yazdığı ve Yönettiği", 64

A. Uluslararası Yeni Düzen64

B. Neden Türkiye?65

1. Çerçeve65

2. İlk Adımlar66

C. Dış Politikada Keskin Dönüş: Tarafsızlık Yitiriliyor67

D. Ekonomi Politikasında Büyük Aks Kayması	68
1. Yeni Dünyadan Gelen.....	68
2. Bilimsellik Elbisesi?!.....	69
3. İsteklerin İçeriği	70
E. İç Siyaset: Komünizm Düşmanlığı Üzerinde Yapılıyor.....	77
1. Giriş.....	77
2. Tek Partiden “Tek Partiye” Geçiş!	79
III. DP ile Hızlanan Aşınma, 95	
A. Özetle	95
B. Devrimleri Sorgulayan Yapı	95
C. Bir Ayraç: “Millete Mal Olmuş-Olmamış” Ayrımı	96
D. Parlayan ve Sönen Ekonomi.....	98
1. Büyük Toplumsal Dönüşümün Ana Çizgileri.....	98
2. Dizginlenemeyen At	98
E. DP “Demokratlığının” Evrimi.....	102
F. DP İktidarının Büyük İkilemi: Ekonomi mi Demokrasi mi?	103
G. “Yurtta Barış, Dünyada Barış” İlkesi Terk Ediliyor	105
H. 6-7 Eylül Lekesi	106
I. Kültürel Gerileme.....	108
1. Genel	108
2. Türkçe Konusunda Eskiye Dönülüyor.....	109
3. Tutuculuk Tüpten Çıkınca	109
IV. Hâlâ Okunamayan Bir Kara Kutu: ABD ve 27 Mayıs, 112	
A. Giriş.....	112
B. Öncesi: Ülkeyi 27 Mayıs’a Götüren Gelişmeler	113
1. Uyuşmazlığın Ana Nedeni: Yine Sanayileşme.....	113
2. Türkiye'deki Görünmeyen ABD!.....	114
3. Daha Yakından Bakılınca.....	116
4. Bir Ara Başlık: DP'nin Askeriye İkilemi.....	119
C. El Koyma Sırasında ABD.....	122
1. Yapan Anlatıyor.....	122
D. 27 Mayıs Sonrası: ABD Etkisi Çok Daha Artıyor!.....	126
1. ABD, Türkiye'yi Yönetmeye Başlıyor	126
2. Bir Kez Daha “Parayı Veren”	127
3. İstedğimiz Yere Konuşlarız!.....	127
4. Bağımsız Dış Politika mı? Güldürmeyin!.....	128
5. Asıl Kırılma Noktası: Seçimin Zamanı	128
E. Sır Perdesi Kalkar mı?	130
1. 27 Mayıs ABD İşidir!	130
2. Büyük Bilinmeyen: İdamlar ve ABD.....	131
F. Nasıl Bakmalı?	135

ÜÇ

Özgürlüğün En Güzel On Yılı: 1961-1971

I. Giriş, 141

II. 1961 Anayasası'nın Toplumsal Dayanakları, 143

A. Giriş.....	143
1. Düşünsel Birikim.....	144

2. Demokrasi İçin Muhalefet.....	144
3. Dış Etken.....	145
4. Etkenler Birleşince	146
III. Anayasa (1961) İle Gelen, 147	
A. Temel Çerçeve	147
1. Hukukun Üstünlüğü	148
2. Hukuk Devleti; Tarafsız Devletin İki Ayağı	150
3. Ekonomik ve Sosyal Haklar.....	152
4. Siyasal Katılım.....	153
B. Gerilimlere Demokratik Çözüm	153
1. Bir Tarihsel Yanlışı Düzeltme.....	153
IV. Özgürlükçüler-Tutucular Ayrışması, 155	
A. Giriş.....	155
B. İlk Kargaşa Yılları.....	155
C. Anayasanın Uygulanmasını Sınırlayan Nedenler.....	156
1. Ordunun Siyasallaşması	156
2. DP'nin AP Olarak Canlandırılması	158
3. Sermayenin Ürkekliliği.....	160
4. Bürokrasinin ve Güvenlik Güçlerinin "Güvensizliği"	161
5. İslamcı Basının Tutumu	162
6. Anayasa ile Diğer Yasaların Uyumsuzluğu	163
V. Bir Büyük Özgürleşme Deneyi: TİP, 164	
A. Giriş.....	164
B. Büyük Buluşma	165
C. İdeolojik Temeller	165
1. Çerçeve.....	165
2. İki Güçlü Kaynak.....	166
3. Özgün Uygulama.....	168
4. Uygulamada Kararlılık.....	169
5. Sonuç Yerine.....	170
VI. Ekonomik Kalkınma Plana Bağlanıyor, 170	
A. Bunalımdan Çıkış.....	170
B. Sanayileşme Gereği.....	171
C. Bilimsellik Açılımı	171
1. Çerçeve.....	171
2. "Özgürlük, Gene Özgürlük".....	172
3. Tek Ayaklı Bilim?	173
VII. Sona Giden Süreç: Özgürlükçü-Tutucu Kavgası Yoğunlaşıyor, 174	
A. Genel	174
1. Ana Akım Siyaset.....	175
2. DİSK Doğuyor.....	176
3. Şu 1968!	177
4. Siyaset-Din İlişkisi Su Yüzüne Çıkıyor.....	180
5. Canlanan Siyasal İslam Çıkış Yolu Arıyor	182
6. Askeriyenin 1967 Sağa Dönüşümü.....	186
7. Solun Sola Ettiği! ya da "Tarihsel İnkilem" Su Yüzüne Çıkıyor	187
VIII. Sonuç, 194	

DÖRT
Faşizmin Yollarında...

I. Giriş, 199

II. Alacakaranlığa Doğru, 199

A. 12 Mart'a Götüren Gelişmeler	199
1. Genel	199
2. Ülke İçi Gelişmeler	200
3. Dış Etken: Yine ABD	204
4. Asıl Neden: Siyasal Tıkanıklık	207
B. Bir Darbe ki!	215
1. Niteliği	215
2. 12 Mart Hükümeti	216
3. Gerçek Yüzünü Göstermeyen Hareket	217

III. "İki Faşizmin" Ortak Özellikleri, 220

A. Giriş	220
B. Birinci Özellik: Düşünce Özgürlüğü Düşmanlığı	221
1. Genel	221
2. Daraltılan Elbise	221
3. Devletin Niteliğinde Köklü Değişme	223
4. Tutuklama ve Yargılamalar	224
C. İkinci Ortak Özellik: 'Nitelikli' Cinayetler: "Düşünüyorum, Öyleyse Vurun!"	224
1. Giriş	224
2. 12 Mart Sonrası: Ülkücülerin Cinayet Yılları	225
3. 1980-90 "Karma" Cinayet Yılları	227
4. 1990'lar: Siyasal İslamcılar 'Seçmeli' Öldürüyor!	229
D. Üçüncü Ortak Özellik: "Atatürkçülük" Adına Siyasal İslam Desteği	231
1. Atatürk Diye Diye	231
2. Aşırı Sağ İdeolojiye Sarılmak	234
3. "12 Eylül'e Hayır!" Denildi	245

IV. 12'lerin Ekonomi Politikaları-Özet, 247

A. İki Karşıt Yaklaşım	247
1. Kestirme Yoldan AB mi?	248
2. "Büyük" Aks Kayması	249

V. Siyasal İslam'ın 1990'lardaki Yükselişi, 252

A. Merkez Siyaset Çöküyor	252
1. Kuşbakışı	252
2. "Çaktırmadan" Yapılan Siyasal İslamcılık	253
3. Aşırı Sağın Birleşmesi	256
4. Solun Sol'a Ettiği: Bir Kez Daha!	257
5. Bir "İlginç" Hükümet: DYP-SHP	259
6. Paramparça Olan ve Siyasal İslam'da Birleşen Siyaset	263
7. Bir Ara Başlık: 28 Şubat 1997	265

VI. Sonuç, 268

BEŞ

AKP Türkiyesi mi?

I. AKP'yi İktidara Taşıyan Gelişmeler, 273

A. Ülke İçi	273
1. Büyük Uyumsuzluk	273
2. Esaslı Ön Hazırlık: Ekonomi Ağır Bunalımdan Kurtarılıyor	276

B. Dış Gelişmeler: Ortadoğu'da Örnek Bir "İlimli İslam" Ülkesi Aranıyor!.....	277
1. Ortam.....	277
2. Türkiye Özelinde	278
C. AKP: Eski Şapkadan Çıkan "Yeni?!".....	280
1. Zamanında Bir Doğum.....	280
2. İdeoloji	280
II. AKP İktidarda: EKONOMİ, 286	
A. Giriş.....	286
1. İçerik	286
2. Bir Ayraç-TÜİK.....	287
B. "Kurallarla" Çıktı Yola.....	287
1. Temeller	287
2. Hızlı Ekonomik Büyümenin Dayanakları	288
3. Özelleştirme Tutkusu.....	290
4. Dış Koşullar: Olumludan Durağana	292
C. Kural Tanımsızlığa Doğru	293
1. Çerçeve.....	293
2. Kurumları Bağımlı Kılma	293
3. Emekten Çok Uzak... ..	294
4. Sermayenin "Dediği Olur"!......	297
5. PDS ile İlk Sonuçlar	298
D. AKP Sermaye Birikiminin Büyük Eksiği:	
Yerli Teknolojik Yenilik	306
1. Ulusal Yenilik Sistemi Olmayınca	306
III. AKP İktidarda: SİYASET, 310	
A. Giriş.....	310
B. Tek Kişiye Evrilme	311
1. Süreç.....	311
2. Niteliksel Değişim.....	312
3. Vazgeçilmeyen İdeoloji: İslam Ağırlıklı Sentez	312
4. Yayılmacılık.....	314
C. İdeolojiden Uygulamaya: Çelişkinin Çözümü	315
1. Biçim ve Öz.....	315
2. Önce Görüntü	315
3. Nesnel Dayanaklar Oluşturuluyor	316
D. "2007" Büyük Dönemeci ve Yol Temizliği	326
1. Dönemeç.....	326
2. AKP, Karşı Harekete Geçiyor	332
E. Doğum Yapamayan "Ana" Muhalefet.....	344
1. CHP'nin Kurumsal Dönüşümü ve Sonuçları	344
IV. Varılan Nokta: Tek Kişi Yönetimi, 354	
A. Giriş.....	354
B. Bir Ara Başlık: 15 Temmuz 2016 FETÖ Olayı	354
1. Kalkışma Noktasına Nasıl Gelindi?	354
2. AKP-FETÖ Çatışmasının Nedenleri.....	356
3. Bundan Sonrası?	358
C. Uygulamalı 'Başkanlık' tan Tam Başkanlığa!.....	359
1. Halkoyuyla Gelen "Ek" Güç	359
2. 2017 Anayasası'na Giden Yol	360
3. Sonuç Yerine 2018.....	364
4. Bir Ayraç; 2023 Hedefleri.....	367

D. Siyasal İslam'ın "AKP Eliyle Özgürlükçü Demokrasi Denemesi" İflas Ettii!....	373
1. Büyük İflas.....	373
2. İflasın Nedeni Kendinden	375
3. Gelinen Noktadan Sonrası.....	378
E. İdeoloji Olarak Siyasal İslam	382
1. Kuşbakışı	382
2. Bir İdeolojiden "Fazlası"	383

ALTI

Nasıl Bir Türkiye?

I. Giriş, 389

II. Kuşbakışı Küresel Görünüm , 389

A. Çerçeve	389
B. Gelişmenin Dinamosu	391
C. "Yaratıcı Yıkım" Sarsıntıları.....	393

III. Türkiye Doğru Gelişme Yolunu Mutlaka Bulacaktır!, 394

A. Kaçınılmaz Yol	394
B. Yanlıştan Dönmek	395
C. Doğru Buluşmak	397
Dizin, 401	

KISALTMALAR

- AA** Anadolu Ajansı
AB Avrupa Birliği
ABD Amerika Birleşik Devletleri
ADTK Atatürk Dil ve Tarih Kurumu
AİHM Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AKP; AK Parti Adalet ve Kalkınma Partisi
ALES Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı
ANAP Anavatan Partisi
AOÇ Atatürk Orman Çiftliği
AR-GE Araştırma ve Geliştirme
AT/AET Avrupa Ekonomik Topluluğu/Toplulukları
ATÜT Asya Tipi Üretim Tarzı
AVM Alış Veriş Merkezi
AYM Anayasa Mahkemesi
BDDK Bağımsız Düzenleme ve Denetleme Kurumları (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu)
BOP Büyük Ortadoğu Projesi
BOTAŞ Boru Hatları ile Petrol Taşımacılığı Anonim Şirketi
BTP Büyük Türkiye Partisi
CENTO Central Treaty Organization (Merkezi Antlaşma Örgütü)
CHP Cumhuriyet Halk Partisi
CIA Central Intelligence Agency- Merkezi Haberalma Ajansı (ABD)
CKMP Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
ÇSGB Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DB Dünya Bankası
DDY Devlet Demir Yolları
DEP Demokrasi Partisi
DİB Diyanet İşleri Başkanlığı
DİE Devlet İstatistik Enstitüsü (şimdiki adı TÜİK)
DİSK Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
DP Demokrat Parti
DPT Devlet Planlama Teşkilatı
DSİ Devlet Su İşleri
DSP Demokratik Sol Parti
DTCF Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi
DYP Doğru Yol Partisi
EİEİ Elektrik İşleri Etüt İdaresi
FMC Faili Meçhul Cinayet
FP Fazilet Partisi
GEGP Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı
GSMH Gayrisafi Milli Hasıla
GSYH Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
GYV Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı
HADEP Halkın Demokrasi Partisi
HDP Halkların Demokrasi Partisi
HEP Halkın Emek Partisi
HP Halkçı Parti
HÜP Hürriyet Partisi
HSK/HSYK Hâkimler ve Savcılar Kurulu/ Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu
HYK Hâkimler Yüksek Kurulu
IMF Uluslararası Para Fonu
İDP İslahatçı Demokrasi Partisi
İHL İmam Hatip Lisesi
İİBK İş ve İşçi Bulma Kurumu
İKSV İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı
İLKSAN İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığı
ILO Uluslararası Çalışma Örgütü
İTÜ İstanbul Teknik Üniversitesi
İYC İlim Yayma Cemiyeti
İYV İnsani Yardım Vakfı
KBG/kgb Kişi başına gelir.
KHK Kanun Hükmünde Kararname
KİK Kamu İhale Kanunu
KİT Kamu İktisadi Teşebbüsleri
KKK Kara Kuvvetleri Komutanlığı
KMD Komünizmle Mücadele Derneği
KP Kalkınma Planı
LA Latin Amerika
MEH/MAH Milli Emniyet Hizmetleri Riyaseti-1927-1965 arası
MİT Arapça yazılışı nedeniyle MAH.
MB Maliye Bakanlığı
MBK Milli Birlik Komitesi
MC Milliyetçi Cephe
MÇP Milliyetçi Çalışma Partisi
MDD Milli Demokratik Devrim
MDP Milliyetçi Demokrasi Partisi
MEB Milli Eğitim Bakanlığı
MGK Milli Güvenlik Kurulu
MHP Milliyetçi Hareket Partisi
MİT Milli İstihbarat Teşkilatı
MNP Milli Nizam Partisi
MÜSİAD Müstakil Sanayiciler ve İşadamları Derneği
MSP Milli Selamet Partisi
MTA Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü
MTTB Milli Türk Talebe Birliği
NATO North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
ODTÜ Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OECD Organization for Economic Cooperation and Development (Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü)
OHAL Olağanüstü Hal
OYAK Ordu Yardımlaşma Kurumu
ÖHD Özel Harp Dairesi
ÖİB Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
ÖSYM/ÖSYS Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi/Sınavı

- PDM** Parlamento Dışı Muhalefet
PİSA Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
PKK Partiya Karkerên Kurdistan/Kürdistan İşçi Partisi
PYD Partiya Yekitiya Demokrat-Demokratik Birlik Partisi
RP Refah Partisi
SBKP Sovyetler Birliği Komünist Partisi/Sovyet Komünist Partisi
SEKA Türkiye Selüloz ve Kâğıt A. Ş.
SHP Sosyal Demokrat Halkçı Parti
SGK Sosyal Güvenlik Kurumu
SODEP Sosyal Demokrasi Partisi
SSCB/SB Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği/Sovyetler Birliği
STK Sivil Toplum Kuruluşu
SP Saadet Partisi
TAEK Türkiye Atom Enerjisi Komisyonu
TBMM Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK Türk Ceza Kanunu
TCMB Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TDTK Türk Dil ve Tarih Kurum/Kurumları
TEDAŞ Türkiye Enerji Dağıtım A. Ş.
TELETAŞ Telekomünikasyon Endüstri Ticaret Anonim Şirketi
TESAK (TİSAK) Türkiye Ekonomik (İktisadi) ve Sosyal Araştırmalar Kurumu
THY Türk Hava Yolları
TİKA Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı
TİS Toplu İş Sözleşmesi
TKP Türkiye Komünist Partisi
TMK Türk Medeni Kanunu
TSM Türk Sanat Müziği
TRT Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
TOBB Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOKİ Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TÖB-DER Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği
TÖS Türkiye Öğretmenler Sendikası
TSEKP Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi
TSK Türk Silahlı Kuvvetleri
TSP Türkiye Sosyalist Partisi
TUSKON Türkiye İşadamları ve Sanayicileri Konfederasyonu
TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi
TÜBİTAK Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Kurumu
TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu (Eski adı DİE-Devlet İstatistik Enstitüsü)
TÜRGEV Türkiye Gençlik ve Eğitim Hizmet Vakfı
TÜRKSAT Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme A. Ş.
TÜSİAD Türkiye Sanayiciler ve İşadamları Derneği
 (Yeni adı Türkiye Sanayiciler ve İş İnsanları Derneği)
UNESCO Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
UYS Ulusal Yenilik Sistemi
ÜDÜ Üçüncü Dünya Ülkeleri
YAŞ Yüksek Askeri Şûra
YER Yıllık Ekonomik Rapor
YHT Yüksek Hızlı Tren
YİD Yap İşlet Devret
YÖK Yükseköğretim Kurumu
YSK Yüksek Seçim Kurulu

***Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana yaşanan
ekonomik ve siyasal gelişmeler...***

Bu kitapta, Cumhuriyet çağdaşlaşması atılımıyla başlayan, Soğuk Savaş'ın ağır sarsıntılarından ve 1961 Anayasası'yla gelen özgürlük yıllarından sonra 12 Mart ve 12 Eylül faşizmlerinden geçerek aşırı sağcılışmaya uzanan yüzyıllık yolculuk, ekonomi ve siyasetin belirleyici özellikleriyle değerlendiriliyor.

“Nasıl bir yarının Türkiye'si?” sorusuyla tamamlanan çalışmanın dayandığı ana anlayış, insanlığın ancak özgürleşerek gelişebileceğidir. Bu gelişme bilimsel bilginin yol göstericiliğinde gerçekleştirildiği ölçüde başarılı ve kalıcı olacaktır.

*Bu kitabın telif geliri
Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği'ne
bağışlanmaktadır.*

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-2173-9



9 789751 421739

KDV'den muaf